Sjøfartsdirektoratet
Norwegian Maritime Authority

Rundskriv - Serie R

Rundskriv serie R (regelverk) erstatter tidligere serie F.
I den nye serie R publiseres også relevante lovendringer og konvensjonsendringer.

Mottakere av rundskrivet: (sett kryss)

- ☐ Sdir : Sjøfartsdirektoratet
- ☐ A: 16 spesielt bemyndigete arbeidskontorer
- ☐ U: Utvalgte utenriksstasjoner
- ☐ P: Produsenter av utstyr evt. undergrupper
- ☐ OFF: Offshorerederier / plattformsjefer / operatører
- ☐ Hov Hovedorganisasjoner
- ☐ H.i. Høringsinstanser

Andre:

Nr.: **RSR 16-2020**

Dato: 16. desember 2020

Saksnr.: 2020/32220-19 UCL

Opphever:

Referanse til:

Rundskrivet innføres i egen tabell i regelverkssamlingen og oppbevares til neste regelverkssamling.

Endring av forskrift om arbeidsavtale og lønnsoppgave mv. som følge av MLC-endringer av 2018

1. Innledning

Sjøfartsdirektoratet har fastsatt en endring i forskrift 19. august 2013 nr. 1000 om arbeidsavtale og lønnsoppgave mv. (arbeidsavtaleforskriften) for å gjennomføre endringer i Maritime Labour Convention, 2006 (MLC). Endringsforskriften innebærer en gjennomføring av konvensjonsendringer som arbeidslivets parter har blitt enige om i den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) i det tredje møtet i Special Tripartite Committee for MLC.

Det vises til at Norge i 2018 vedtok endringer til ILOs Maritime Labour Convention, 2006 (MLC), som gjelder sjøfolks arbeidsrettslige forhold under fangenskap som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran mot skip. MLC gjelder for norske lasteskip og passasjerskip som opererer i fartsområde 3 eller større fartsområder. Konvensjonsendringene trer i kraft 26. desember 2020. Se endringene i offisiell versjon, «Amendments of 2018 to the MLC, 2006», under overskriften «Amendments» på ILOs nettside: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:91:0::NO::P91_ILO_CODE:C186

2. Høring

Forslag til endring av arbeidsavtaleforskriften var på høring fra 6. til 20. november 2020. Høringsfristen var kortere enn normalt. Direktoratet mener at dette var forsvarlig sett hen til at endringsforskriften innebærer en gjennomføring av konvensjonsendringer som arbeidslivets parter har blitt enige om i den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) i det tredje møtet i Special Tripartite Committee for MLC. Videre er det ønskelig å fastsette endringsforskriften innen konvensjonsendringene trer i kraft 26. desember 2020.

Sjøfartsdirektoratet har mottatt 7 høringsinnspill. Advokatforeningen og DNV GL AS hadde merknader til høringen.

2.1 Innspill til ny forskriftstekst

Sjøfartsdirektoratet er enig med Advokatforeningen og DNV GL AS i at forskriftsteksten bør gjøres klarere for å gjenspeile direktoratets intensjon om at også tidsbegrensede arbeidsavtaler som ikke er utløpt skal være omfattet av arbeidsavtaleforskriften § 4 nytt annet ledd.

Advokatforeningens forslag til § 4 nytt annet ledd bokstav b tas til følge, med en presisering om at det dreier seg om løslatelse fra fangenskapet. Bestemmelsen skal reflektere at lønn fortsatt skal utbetales etter løslatelsen, inntil eventuell oppsigelse foreligger, når arbeidsavtalen ikke er tidsbegrenset eller arbeidsavtalens utløpsdato ikke er passert. I tillegg tas det inn et nytt punktum for å ivareta kravet i MLC standard A2.2 nr. 7 om lønn mv. om at også en sjømann med tidsbegrenset arbeidsavtale som er utløpt, har krav på lønn frem til sjømannen blir løslatt og har fått hjemreise («released and duly repatriated»). Samtidig endres § 4 nytt annet ledd bokstav a første punktum slik at det blir klarere at bestemmelsens formål er å sikre fortsatt utbetaling av lønn under fangenskapet, og at bokstav a ikke regulerer det som skjer etter løslatelsen. Videre endres § 4 nytt annet ledd bokstav d slik at det blir klart at arbeidstakeren har rett til fri hjemreise etter løslatelsen, og ikke bare idet løslatelsen skjer.

2.2 Innspill til lovendringer

Advokatforeningen mener at konvensjonsendringen som følger av MLC standard A2.2 nr. 7 om lønn mv. kan kreve lovendring, slik gjennomføringen av MLC standard A2.1 nr. 7 om arbeidsavtaler krever. Følgelig stiller Advokatforeningen seg tvilende til at skipsarbeidsloven § 4-2 fjerde ledd gir hjemmel til forskriftsendring for gjennomføring av MLC standard A2.2 nr. 7 om lønn mv.

Sjøfartsdirektoratet har vurdert at skipsarbeidsloven § 4-2 fjerde ledd gir hjemmel til forskriftsendring for gjennomføring av MLC standard A2.2 nr. 7 om lønn mv. På bakgrunn av Advokatforeningens innspill, antar imidlertid direktoratet at det vil være hensiktsmessig med en nærmere vurdering av om hjemmelsgrunnlaget bør gjøres klarere når det gjelder gjennomføring av MLC standard A2.2 nr. 7 om lønn mv., samtidig som det utarbeides utkast til lovendring for gjennomføring av MLC standard A2.1 nr. 7 om arbeidsavtaler.

3. Nærmere om regelverket

Paragraf 4 nytt annet ledd i arbeidsavtaleforskriften vil gjelde uavhengig av om arbeidstakeren holdes fanget på skipet eller et annet sted.

3.1 MLC standard A2.1 nr. 7 om arbeidsavtaler

Sjøfartsdirektoratet mener at konvensjonsendringen som følger av MLC standard A2.1 nr. 7 om arbeidsavtaler, krever lovendring fordi konvensjonen gir sjøfolk et nytt arbeidsrettslig vern ved å fastslå at arbeidsavtalen skal være gyldig under fangenskap som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran mot skip. Direktoratet ønsker at dette blir klargjort i norsk rett ved at det tas inn en ny bestemmelse i skipsarbeidsloven om at arbeidsavtalen fortsatt skal gjelde hvis en arbeidstaker som har sitt arbeid på norsk skip som er omfattet av MLC, holdes i fangenskap på eller utenfor skipet som en følge av piratvirksomhet eller væpnet ran mot skipet, selv om arbeidsavtalens gyldighetsperiode er utløpt, eller oppsigelse av arbeidsavtalen er meddelt i forkant av eller under fangenskapet.

3.2 MLC standard A2.2 nr. 7 om lønn mv.

Direktoratet mener i utgangspunktet at arbeidsgiver plikter å utbetale lønn mv. så lenge arbeidsforholdet består, selv om dette ikke skulle presiseres nærmere i norsk regelverk. Se imidlertid merknaden til Advokatforeningens innspill om behov for lovendring under punkt 2.2 ovenfor.

I tillegg til lønnsutbetaling, skal MLC standard A2.2 nr. 7 sikre utbetaling av andre rettigheter i henhold til arbeidsavtalen, den aktuelle tariffavtalen eller relevant nasjonalt regelverk. Det følger av skipsarbeidsloven § 4-2 at utbetaling av lønn fortsatt skal skje minst én gang i måneden, og at et eventuelt krav om fast månedlig overføring av tilgodehavende til husstandsmedlemmer eller andre fortsatt skal oppfylles av arbeidsgiveren. De andre relevante rettighetene etter MLC standard A2.2 nr. 7 er dekket av SAL § 2-2, jf. § 2-4. Det følger av skipsarbeidsloven § 2-2 at arbeidsgiveren skal sørge for at bestemmelser gitt i eller i medhold av loven og arbeidsavtalen blir overholdt, bortsett fra i tilfeller der rederiet i loven er pålagt å sørge for dette, jf. første ledd. Arbeidsgiveren er ansvarlig overfor egne arbeidstakere for at de får oppfylt de økonomiske krav og rettigheter de har etter arbeidsavtalen og etter bestemmelser gitt i eller i medhold av loven, jf. annet ledd. Rederiets alminnelige plikter og ansvar, herunder solidaransvar, følger av skipsarbeidsloven § 2-4.

Av hensyn til et brukervennlig regelverk, både for arbeidstakere, arbeidsgivere og rederier, har direktoratet fastsatt konvensjonens detaljer om utbetaling av lønn i MLC standard A2.2 nr. 7 i arbeidsavtaleforskriften § 4 nytt annet ledd.

I § 4 nytt annet ledd bokstav a er det fastsatt at lønn skal fortsatt utbetales til arbeidstakeren under fangenskapet. Det samme gjelder utbetalinger til utpekte personer i samsvar med skipsarbeidsloven § 4-2 tredje ledd.

I § 4 nytt annet ledd bokstav b første punktum er det fastsatt det at når arbeidsavtalen ikke opphører ved løslatelse fra fangenskapet, skal lønn fortsatt utbetales inntil arbeidsforholdet eventuelt bringes til opphør etter hjemreisen. Dette vil gjelde for arbeidsavtaler som ikke har utløpsdato eller som ikke er utløpt. I annet punktum er det bestemt at hvis en tidsbegrenset arbeidsavtales utløpsdato er passert under fangenskapet eller før hjemreise, skal lønn utbetales frem til arbeidstakeren har fått hjemreise.

I § 4 nytt annet ledd bokstav c er det fastsatt at lønn skal utbetales frem til arbeidstakerens dødsdato, hvis arbeidstakeren dør under fangenskapet. Med «dødsdato» menes datoen for legeerklæring om dødsfall etter lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell mv., dødsformodningsdom etter lov 12. mai 2015 nr. 27 om forsvunne personer, eller tilsvarende regelverk i arbeidstakerens hjemland. Det vil si at det er det generelle regelverket for avgjørelse av dødsdato som vil avgjøre skjæringstidspunktet for dødsdato etter bokstav c.

I § 4 nytt annet ledd bokstav d er retten til fri hjemreise etter løslatelse fra fangenskap fastsatt.

3.3 MLC retningslinje B2.5.1 om rett til hjemreise

Det er også vedtatt endringer til MLC retningslinje B2.5.1 om rett til hjemreise. I motsetning til MLCs artikler, regler og standarder, er ikke retningslinjene bindende. Det skal imidlertid tas behørig hensyn til MLCs retningslinjer ved gjennomføring av konvensjonens tilhørende standarder. Endringen i retningslinje B2.5.1 gjør det klart at retten til hjemreise bør bestå under fangenskapet, selv om retten til hjemreise ikke skulle være påberopt «innen rimelig tid» slik det er definert etter nasjonal lovgivning eller tariffavtaler. I skipsarbeidsloven § 4-6 er det ikke satt en slik grense for når hjemreiserett kan kreves. Det har derfor ikke vært nødvendig å endre norsk regelverk som en følge av at MLC retningslinje B2.5.1 bestemmer at retten til hjemreise ikke skal utløpe under fangenskapet.

4. Administrative og økonomiske konsekvenser

4.1 Privat virksomhet

Tallene for 2019 var 874 norske skip med gyldig MLC sertifikat. Se MLC 2006 Annual report 2019. Forutsatt at MLC standard A2.1 nr. 7 blir gjennomført i skipsarbeidsloven for norske skip som er omfattet av MLC, vil også forskriftsendringen være begrenset til disse skipene.

Det er svært få ansatte på norske skip som har blitt tatt til fange i forbindelse med piratvirksomhet eller væpnet ran mot skip. Hvis denne trenden fortsetter, vil den økonomiske belastningen for rederier og andre arbeidsgivere fortsatt være liten.

4.2 Arbeidstakere på norske skip

En klar regulering av sjøfolks rettigheter under fangenskap som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran mot skip, og mulighet for å håndheve disse rettighetene, anses å være viktig for sjøfolk i risikogruppen for slike angrep. Uttalelser fra den internasjonale sjømannsgruppen under det tredje møtet i Special Tripartite Committee for MLC, tilsa at sjømannsorganisasjonene ønsket endringer i nasjonalt regelverk. For dem var det også viktig at sjøfolkenes rettigheter blir fastsatt i detalj for å unngå at problemer oppstår i praksis. Se rapporten fra møtet.

4.3 Arbeidsgivere med ansatte på norske skip

Et rederi som ansetter arbeidstakere for arbeid på norsk skip, vil også være arbeidsgiver i skipsarbeidslovens forstand, jf. skipsarbeidsloven § 2-1. Andre arbeidsgivere enn rederier kan være bemanningsselskaper som ansetter og leier ut sjøfolk til norskflaggede skip. I den grad arbeidsgivere ikke har betalt lønn til ansatte under fangenskap som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran av skip tidligere, kan klargjøringen av denne plikten eventuelt innebære en økonomisk konsekvens for dem. Det vises i den forbindelse til punkt 4.4 nedenfor.

4.4 Rederier med norske skip

Hvis arbeidsgiveren er en annen enn rederiet, har rederiet plikt til å påse at bestemmelser gitt i eller i medhold av skipsarbeidsloven eller i arbeidsavtalen blir overholdt overfor arbeidstaker som har sitt arbeid på skipet, jf. skipsarbeidsloven § 2-4 første ledd, samt at rederiet har et økonomisk solidaransvar etter lovens § 2-4 fjerde ledd. Hvis rederiet har dekket arbeidstakers krav på lønn mv., trer rederiet inn i arbeidstakers rettigheter i tilknytning til slike krav, jf. skipsarbeidsloven § 4-8.

Under det tredje møtet i Special Tripartite Committee for MLC uttalte den internasjonale rederigruppen at en tolkning av MLC innebærer at plikten til å betale lønn under fangenskap som følge av piratvirksomhet eller væpnet ran av skip allerede var et konvensjonskrav, det vil si før konvensjonsendringene av 2018 ble vedtatt. Se rapporten fra møtet. Forutsatt at rederiet allerede har de pliktene som følger av MLC-endringene av 2018, vil ikke den økonomiske belastningen øke som en følge av den foreslåtte forskriftsendringen.

Direktoratet er i utgangspunktet enig i at lønnsplikten etter gjeldende regelverk består under fangenskapet så lenge arbeidsforholdet fortsette å løpe. De foreslåtte forskriftsendringene presiserer kun denne plikten. I utgangspunktet skulle derfor rederienes utgifter ikke øke som en følge av de foreslåtte forskriftsendringene.

Konvensjonsendringene vil ikke være en del av MLC-sertifiseringen av skip, slik at vedleggene som er en integrert del av MLC-sertifikatet (Declaration of Maritime Labour Compliance del 1 og 2) ikke skal endres i forbindelse med at de nye kravene trer i kraft. Dette ble avklart under forhandlingene av konvensjonsendringene i det tredje møtet i Special Tripartite Committee for MLC. Således vil unødvendige administrative byrder unngås både for rederier med MLC-sertifiserte skip og det offentlige.

4.5 Offentlig virksomhet

En gjennomføring av MLC standard A2.2 nr. 7 om lønn mv. ved forskrift innebærer ressursbruk for Sjøfartsdirektoratet i form av forskriftsarbeid og tilknyttet arbeid.

Lars Alvestad e.f.
fungerende sjøfartsdirektør

Bjørn Egil Pedersen
avdelingsdirektør

Dette dokumentet er godkjent elektronisk, og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Vedlegg:

- Endring av forskrift om arbeidsavtale og lønnsoppgave mv.
- Høringsinnspill